L. W. kraj. 25032/76

Alegat 5.

# Sprawozdanie

## Wydziału krajowego o reformie ordynacyi wyborczych Izb handlowo-przemysłowych we Lwowie, Krakowie i Brodach.

## Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 25. kwietnia 1876 Wysoki Sejm załatwiając petycyę przełożonych korporacyi rękodzielniczych we Lwowie powziął następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby zbadał ordynacye wyborcze Izb handlowych i przemysłowych, lwowskiej, krakowskiej i brodzkiej, tudzież praktyczne zastosowanie przepisów tych ordynacyi wyborczych, niemniej sposób postępowania przy wyborach, i rezultat tego badania razem z wnioskami, które uzna za potrzebne, przedłożył Sejmowi na sesyi najbliższej.“

Przełożeni korporacyi rękodzielniczych mieli na oku tylko ordynacyę wyborczą lwowskiej Izby handlowo-przemysłowej. Reforma tej ordynacyi miałaby w myśl wspomnionej petycyi dwa cele: po pierwsze powiększenie reprezentacyi stanu rękodzielniczego a po drugie usunięcie z ordynacyi wyborczej postanowienia, które głosować każe rękodzielnikom razem z małymi kupcami, kramarzami i szynkarzami opłacającymi najniższą kwotę zarobkowego podatku.

Petenci przyjęli i przedłożyli Wysokiemu Sejmowi do poparcia wniosek postawiony w lwowskiej Izbie handlowo-przemysłowej jeszcze w roku 1875 przez jednego z jej członków, księgarza W. Gubrynowicza, gdyż wniosek ten odpowiada najlepiej obu powyżej wskazanym kierunkom reformy ordynacyi wyborczej. Wniosek p. W. Gubrynowicza proponuje, ażeby lwowska Izba handlowo-przemysłowa składała się z 36 (zamiast 24) członków, z których 18 (zamiast 16) należeć ma do sekcyi handlowej a 18 (zamiast 8) do sekcyi przemysłowej. Członkowie rzeczywiści obu sekcyj mieliby być wybierani z trzech kategoryi a mianowicie 18 (zamiast 16) ze stanu handlowego, 4 (zamiast 2) z wielkiego przemysłu, 14 (zamiast 6) z rękodzieł, do których w przyszłości nie mają należyć inne kategorye pomniejszej zarobkowości.

W myśl dalszego ustępu przytoczonego wniosku wybierałby pierwszy okręg wyborczy (miasto Lwów z okręgami politycznemi Lwów i Gródek) 11 członków (zamiast 9) do sekcyi handlowej a 9 (zamiast 3) do sekcyi przemysłowej.

Siedm dalszych okręgów wyborczych miałoby wybierać po jednym członku do sekcyi handlowej i po jednym do sekcyi przemysłowej. Wyborcy z wielkiego przemysłu w okręgu Izby tworzyliby jedno ciało wyborcze z miejscem wyborczem we Lwowie i wybieraliby 4 (zamiast 2) członków. W końcowym ustępie wniosek p. Gubrynowicza żąda, ażeby z kategoryi przemysłowców wykluczono kupców opłacających najniższy podatek zarobkowy i ażeby natomiast w stanie handlowym przypuszczeni zostali do głosowania także kupcy, którzy opłacają rocznie tytułem podatku zarobkowego 3 złr. 15 ct. (zamiast jak dotąd 8 złr. 40 ct.)

Przyjąwszy powyższy wniosek p. Gubrynowicza za własny, przełożeni korporacyi rękodzielniczych we Lwowie uzasadnili go w swojej petycyi sejmowej następującemi uwagami: W lwowskiej Izbie handlowo-przemysłowej zasiada dotąd obok 16 reprezentantów stanu handlowego tylko 8 reprezentantów stanu przemysłowego, chociaż znacznie większa liczba mieszkańców trudni się przemysłem. Według spisu ludności z r. 1869 liczba mieszkańców w Galicyi trudniących się przemysłem wynosiła 179.262, z czego 65.061 przypada na samodzielnych przedsiębiorców a liczba mieszkańców trudniących się handlem wynosiła tylko 85.010, z czego 31.012 przypada na samodzielnie handel prowadzących. Jak w kraju całym, tak i w okręgu lwowskiej Izby handlowo-przemysłowej, liczba przemysłowców przeważa znacznie liczbę kupców (20.794 przemysłowców na 9.510 kupców). Petycya dotyka następnie kwestyi podatków opłacanych przez stan przemysłowy i handlowy a choć nie przytacza szczegółowych dat, przypuszcza, że stosunek opłacanych podatków w żaden sposób nie może być tak niekorzystny dla stanu przemysłowego, ażeby usprawiedliwiał przewagę, jaką nad nim w Izbie handlowo-przemysłowej stan handlowy posiada. Zresztą zdaniem petentów kwoty podatków opłacanych nie powinny wpływać na stosunek reprezentacyi obu stanów w Izbie handlowo-przemysłowej tak, jak w innych ciałach reprezentacyjnych. Ciała te bowiem nakładają podatki i inne ciężary publiczne na ogół ludności i już z tego powodu powinny w swoim składzie i podziale członków na reprezentantów różnorodnych kategoryi interesów przyjąć stosunek opłacanych podatków za podstawę systemu wyborczego. Izby handlowo-przemysłowe zaś nie nakładają takich ciężarów na ogół ludności z wyjątkiem drobnych opłat na pokrycie swoich nieznacznych budżetów, więc stosunek podatków opłacanych nie powinien zdaniem petentów nawet w najgorszym razie wpływać rozstrzygająco na przewagę jednego lub drugiego stanu. Izby te mają z równą usilnością pracować nad podniesieniem handlu i przemysłu, więc powinny jednej i drugiej gałęzi zapewniać równie silną reprezentacyę. Petenci nie przypuszczają, ażeby reprezentanci handlu zapoznając łączność i harmonię między interesami obu stanów wyzyskiwali swoją przewagę wprost na szkodę przemysłu, ale „rzecz naturalna, (są to słowa petycyi) że kupiec w Izbie zasiadający będzie zawsze podnosił sprawy handlowe, będzie czynił wnioski w tych sprawach zostawiając przemysłowcom inicyatywę w rzeczach przemysłu. Przemysłowiec odwrotnie będzie w sprawach handlowych tylko głosować, lecz nie będzie w nich brać inicyatywy, nie będzie pracować. Z czego wynika, że jeżeli damy w Izbie przewagę kupcom nad przemysłowcami lub odwrotnie, interesa jednej klasy mając więcej obrońców i pracowników biorących inicyatywę w działaniu, będą lepiej bronione a interesa drugiej klasy słabiej. Tymczasem rękodzieła nasze stojące na niższym stopniu rozwoju niż nasz handel, potrzebują silniejszej niż on obrony, potrzebują więcej pracowników."

Po tej uwadze ogólnej petenci żalą się, że rzeczywiście lwowska Izba handlowo-przemysłowa nie jest tak troskliwą o podniesienie rękodzieł i przemysłu, jak o obronę i podniesienie interesów stanu handlowego.

W końcu podnoszą petenci, że w skutek zaliczenia kramarzy i szynkarzy do wyborców ze stanu przemysłowego, rękodzielnicy posiadają obecnie w Izbie handlowo-przemysłowej właściwie tylko jednego reprezentanta. Postanowienie ordynacyi wyborczej grupujące tak niestosownie wyborców, jest szczególnie szkodliwe dla rękodzielników w małych miastach, gdzie zawsze ulegają przewadze

wyborców, należących z zatrudnienia do stanu handlowego, a mimo to głosujących w klasie przemysłowców tylko z powodu niskiej stopy opłacanego podatku.

Ponieważ petycya zawierała tylko ogólną charakterystykę obecnego stanu rzeczy i nie dostarczała na poparcie dat potrzebnych, przeto Wydział krajowy przystępując do wykonania przytoczonej na wstępie uchwały Wysokiego Sejmu, udał się do c. k. Prezydyum Namiestnictwa dnia 13. czerwca 1876. l. 12610 z prośbą o przysłanie ordynacyi wyborczych wszystkich galicyjskich Izb handlowo-przemysłowych i następujących dat: 1. liczby wszystkich handlujących i przemysłowców (z rękodzielnikami) w każdym okręgu wyborczym Izb handlowo-przemysłowych; 2. ogólnej liczby uprawnionych do głosowania ze stanu handlowego i przemysłowego, tudzież liczby wyborców obu kategoryj, którzy głosowali przy ostatnich wyborach; 3. kwoty podatku zarobkowego, opłacanej w każdym okręgu wyborczym przez handlujących i przemysłowców w ogóle i kwoty tego podatku opłacanej przez uprawnionych do wyboru z obu stanów, wreszcie 4. kwoty podatku dochodowego w takiem samem zestawieniu, jak co do podatku zarobkowego.

Według dat dostarczonych przez Izby handlowo-przemysłowe za pośrednictwem Prezydyum c. k. Namiestnictwa, stan rzeczy tak się przedstawia:

## I. Lwowska Izba handlowo-przemysłowa.

Według statystycznego spisu po koniec roku 1870 wynosi liczba wszystkich handlujących i przemysłowców (z rękodzielnikami) w całym okręgu Izby 30.304.

Ogólna liczba uprawnionych do głosowania ze stanu handlowego i przemysłowego wynosi w okręgu Izby 10.403, zaś liczba wyborców, którzy głosowali przy ostatnich wyborach, wynosiła 4119.

Sprawozdanie Izby nie zawiera cyfry dla każdego stanu z osobna.

Kwoty podatku zarobkowego, opłacanej przez handlujących i przemysłowców w ogóle, nie podała Izba handlowo-przemysłowa, gdyż zajęta jest dopiero zestawieniem opłacanych podatków. Kwota podatku zarobkowego, opłacana przez uprawnionych do wyboru z obu stanów, wynosiła po koniec roku 1875: 163.780 złr. 67 ct. w. a.

Kwota podatku dochodowego. opłacana przez handlujących i przemysłowców nie jest znaną Izbie, gdyż dodatek dla Izby rozpisywany, nie obejmuje tego podatku.

## II. Krakowska Izba handlowo-przemysłowa.

Liczba wszystkich handlujących i przemysłowców wraz z rękodzielnikami w dwóch okręgach tej Izby (krakowskim z 12 i tarnowskim z 13 powiatami) wynosi razem 24.290 (7.474 ze stanu handlowego i 16.816 ze stanu przemysłowego).

Ogólna liczba uprawnionych do głosowania wynosi 10.916 (ze stanu handlowego 1.577 a ze stanu przemysłowego 9.339). Z tej liczby głosowało przy ostatnich wyborach 2.450 (433 ze stanu handlowego i 2.017 ze stanu przemysłowego).

Kwota podatku zarobkowego, opłacana w obu okręgach wyborczych przez handlujących i przemysłowców w ogóle wynosi 128.496 złr. $1^1/_2$ ct., a kwota tego podatku, opłacana przez uprawnionych do wyboru 60.492 złr. $69^1/_2$ ct. (ze stanu handlowego 17.502 złr. 88 ct., ze stanu prze-

mysłowego 42.989 złr. 81½ ct). Z tej ostatniej kwoty przypadają prawie ⅔ na okręg krakowski, do którego oprócz Krakowa należy także Biała.

Kwota podatku dochodowego nie jest Izbie znaną, gdyż dodatek na Izbę opłaca się od podatku zarobkowego.

## III. Brodzka Izba handlowo-przemysłowa.

Liczba handlujących we wszystkich czterech okręgach wyborczych wynosi 7.530, a liczba przemysłowców 13.528 (w okręgu złoczowskim 1769 handlujących i 2868 przemysłowców, w okręgu brzeżańskim 1126 handlujących i 2989 przemysłowców, w okręgu tarnopolskim 3144 handlujących i 4871 przemysłowców, w okręgu zaleszczyckim 1491 handlujących i 2800 przemysłowców).

Liczba uprawnionych do głosowania wynosi w stanie handlowym 1417, a w stanie przemysłowym 4355. Miasto Brody liczy 190 uprawnionych do głosowania ze stanu handlowego, a 464 uprawnionych do głosowania ze stanu przemysłowego.

Przy ostatnich wyborach głosowało 1164, mianowicie 393 wyborców ze stanu handlowego i 771 ze stanu przemysłowego.

Kwoty opłaconego podatku zarobkowego wynosiły: w złoczowskim okręgu wyborczym 15.928 złr., w brzeżańskim 9797 złr., w zaleszczyckim 10.250 złr., w tarnopolskim 15087 złr.

Kwota podatku dochodowego nie jest znaną Izbie handlowo-przemysłowej. Wiadomo tylko, że przypisany w Brodach na rok 1876 podatek dochodowy wynosił 1288 złr. 86 ct. w stanie handlowym a 914 zł. 50 ct. w stanie przemysłowym.

---

Uzyskawszy w powyższych wykazach statystyczną illustracyę do ogólnikowo stylizowanej petycyi przełożonych korporacyi rękodzielniczych we Lwowie a zarazem punkt oparcia w dalszem badaniu, Wydział krajowy wziął najpierw pod rozwagę pierwszą część przytoczonej na wstępie uchwały Wysokiego Sejmu, polecającą zbadanie obowiązujących ordynacyj wyborczych dla Izb handlowo-przemysłowych we Lwowie, w Brodach i w Krakowie. Zbadanie to wykonał Wydział krajowy w dwóch kierunkach:

Najpierw starał się zbadać i wykazać, o ile przepisy ordynacyi wyborczych wpływają wprost z obowiązującej ustawy państwowej z dnia 29. czerwca 1868. (Dz. u. p. Nr. 85), którą zorganizowane zostały Izby handlowo-przemysłowe, a o ile zawierają szczegółowe postanowienia pozostawione inicyatywie Izb i zastosowane do ustroju okręgów wyborczych lub potrzeb lokalnych, wreszcie czy i o ile ordynacye wyborcze nie zawierają postanowień niezgodnych z literą lub duchem wspomnianej ustawy organizacyjnej.

Po zbadaniu tych okoliczności wydawało się Wydziałowi krajowemu potrzebnem porównawcze zestawienie ordynacyj wyborczych galicyjskich Izb handlowo-przemysłowych z ordynacyami wyborczemi innych austryacko-węgierskich Izb handlowo-przemysłowych, mianowicie co do postanowień o liczbie członków, o ich podziale na sekcye, o podziale obszaru Izb na okręgi wyborcze i o wysokości podatku zarobkowego, wymaganej dla uprawnionych do wyboru.

Alegat 1. 2. 3. Wynik tego badania w powyższym kierunku przekonał Wydział krajowy, że wszystkie postanowienia załączonych ordynacyi wyborczych dla galicyjskich Izb handlowo-przemysłowych są zgodne z ustawą z dnia 29. czerwca 1868, której zmiana lub uzupełnienie może przyjść do skutku tylko w drodze ustawodawstwa państwowego. Postanowienia §§. 4—6 i 8—14 w ordynacyi wyborczej lwowskiej Izby handlowo-przemysłowej, §§. 1, 4, 5, 6 i 8—15 w ordynacyi krakowskiej Izby, wreszcie §§. 2—7 i 9—16 w ordynacyi brodzkiej Izby wprost i obowiązująco wypływają z ustawy państwowej, są wszystkim ordynacyom austryackich Izb handlowo-przemysłowych wspólne i zmienione być mogą tylko w drodze ustawodawstwa państwowego.

Dalsze postanowienia ordynacyi, oznaczające liczbę członków Izb w ogóle: 24 w lwowskiej (§. 1), 24 w krakowskiej (§. 2) i 27 w brodzkiej (§. 1), tudzież postanowienia o podziale całego obszaru Izby na okręgi wyborcze, mianowicie na 8 w lwowskiej (§. 3), na 2 w krakowskiej (§. 3) i na 5 w brodzkiej Izbie (§. 1), usuwają się z pod rozbioru, gdyż nie podniesiono w tej mierze zarzutów ani w petycyi, ani w rozprawie Wysokiej Izby nad tą petycyą.

Podział członków zaś na dwie sekcye: handlową i przemysłową, spowodował petycyę przełożonych korporacyi rękodzielniczych we Lwowie i stanowił główny przedmiot rozprawy sejmowej. Petenci żalą się tylko na przewagę sekcyi handlowej nad przemysłową w lwowskiej Izbie handlowej, gdyż pierwsza liczy 16, a druga 8 członków (§§. 1. i 2. ord. wyb.) Przewaga ta zachodzi jednak w obu innych galicyjskich Izbach handlowo-przemysłowych. W krakowskiej Izbie bowiem sekcya handlowa liczy 14 a przemysłowa 10 członków (§. 2. ord. wyb.), w brodzkiej Izbie sekcya handlowa liczy 18 a przemysłowa 9 członków (§. 1. ord. wyb.).

Porównanie galicyjskich Izb handlowo-przemysłowych z 39 Izbami Austro-Węgier wykazuje, że większa, równa lub zbliżona przewaga sekcyi handlowej nad przemysłową istnieje w 19 Izbach, mianowicie: w Bozen (17 : 8), w Czerniowcach, w Pradze (23 : 22), w Raguzie (12 : 3), w Rovigno (12 : 6), w Salzburgu (8 : 6), w Spalato (13 : 6), w Zadarze (11 : 6), w Tryeście (36 : 12), w Budapeszcie (22 : 20), w Zagrzebiu (13 : 11), w Essegg (6 : 5), w Fiumie (18 : 14), w Klausenburgu (26 : 24), w Kronstadt (17 : 15), w Oedenburgu (18 : 15), w Sissek (12 : 10), w Temesvarze (17 : 16), w Zengg (5 : 3). Więc nie tylko w takich Izbach handlowo-przemysłowych, które przeważnie handlowe interesa reprezentują, jak w Tryeście, Fiume, Raguzie i t. p., lecz i w takich, gdzie przemysł silnie się rozwinął, jak w Budapeszcie, a nawet w jednej Izbie, w której okręgu przemysł niewątpliwie prześcignął handel w doniosłości t. j. w Pradze, sekcya handlowa posiada przewagę nad przemysłową.

W 6 austryackich Izbach handlowo-przemysłowych: w Wiedniu, Linzu, Lublanie, Roveredo, w Koszycach i Presburgu liczba członków sekcyi handlowej i przemysłowej jest równa, w 14. zaś Izbach (Berno, Budweis, Eger, Feldkirch, Gorycya, Graz, Innsbruk, Celowiec, Leoben, Ołomuniec, Reichenberg, Pilzno, Opawa i Debreczyn), sekcya przemysłowa liczy więcej członków niż sekcya handlowa. Ale w Grazu, Leoben i Celowcu sekcya przemysłowa posiada przewagę dlatego, że przyłączono do niej sekcyę górnictwa. Bez wliczenia sekcyi górnictwa słabszą jest sekcya przemysłowa od handlowej w Celowcach a równa handlowej w Grazu i Leoben.

Powyższy pogląd porównawczy wykazuje zatem, że wszędzie, gdzie istnieją stosunki do naszych podobne, gdzie przemysł jest mało rozwinięty i ogranicza się przeważnie do rękodzielnictwa z miejscowym tylko odbytem a wpływem i obrotem kapitałów nie dorównuje handlowi, wyznaczono mu mniejszy udział w Izbach handlowo-przemysłowych aniżeli handlowi.

Przełożeni korporacyi rękodzielniczych we Lwowie uzasadniają w swojej petycyi potrzebę powiększenia liczby członków sekcyi przemysłowej głównie tem, że w okręgu lwowskiej Izby handlowo-przemysłowej liczba przemysłowców i rękodzielników (20.794) przewyższa znacznie liczbę handlujących (9.510). Ale liczebna przewaga przemysłowców nad handlującymi istnieje nietylko w okręgu lwowskiej Izby handlowo-przemysłowej, nietylko w Galicyi całej (60.000 : 31.000), lecz we wszystkich krajach i miastach, nawet w Tryeście, mieście czysto handlowem (5400 : 4500). Samą bowiem naturą rzeczy przemysł, zwłaszcza drobny przemysł rękodzielniczy, musi poruszać nierównie więcej rąk od handlu celem wytworzenia równego obrotu ekonomicznego. Gdyby tedy suma liczebna przewagę przemysłowców nad handlującymi miała rozstrzygać o stosunku sekcyi przemysłowej do handlowej, pierwsza musiałaby być równą drugiej lub przewyższać ją nawet we wszystkich Izbach handlowo-przemysłowych nie wyłączając tryesteńskiej. Przełożeni korporacyi rękodzielniczych we Lwowie uzasadniają dalej swoją petycyę tem, że kwota podatku opłacanego przez przemysłowców

jest zapewne wyższą od kwoty podatku opłacanego przez handlujących. Pewną jest tylko rzeczą, że cyfra podatku zarobkowego opłacanego przez uprawnionych do wyboru przemysłowców jest większa od cyfry tegoż podatku opłacanego przez uprawnionych do wyboru handlujących. Ale wobec faktu, że ordynacya wyborcza lwowskiej Izby handlowo-przemysłowej wyklucza od prawa głosowania handlujących, którzy tytułem podatku zarobkowego płacą mniej niż 8 złr. 40 ct., gdy tymczasem w klasie przemysłowców już podatek zarobkowy w kwocie 3 złr. 15 ct. uprawnia do wyboru, — sama wysokość kwot bez uwzględnienia powyższej okoliczności nie może stanowić dyrektywy w zmianie obecnego stanu rzeczy.

Kwoty podatku zarobkowego, opłacanego przez wszystkich przemysłowców i wszystkich handlujących w okręgu każdej Izby handlowo-przemysłowej w Galicyi, nie są nam znane.

Ze sprawozdań jednak dwóch Izb handlowo-przemysłowych dają się wysnuć wnioski objaśniające stan rzeczy: I tak w okręgu krakowskiej Izby z 7474 handlujących tylko 1577 t. j. piąta część była uprawnioną do wyboru a z 16.816 przemysłowców 9.339 t. j. większa połowa używała tego prawa. Ponieważ uprawnieni handlujący płacili przeciętnie 11 złr. 20 ct. podatku zarobkowego a uprawnieni przemysłowcy tylko 4 złr. 60 ct., więc przyjmując między nieuprawnionymi handlującymi (5900) i przemysłowcami (7500) analogiczny stosunek w rozdziale podatku zarobkowego, musimy dójść do tego rezultatu, że przynajmniej w okręgu krakowskiej Izby handlowo-przemysłowej kwoty podatku zarobkowego opłacane przez ogół handlujących i przemysłowców są sobie równe, jeżeli pierwsza nie przewyższa cokolwiek drugiej, za czem powyższa kombinacya przemawiać się zdaje.

Sprawozdanie brodzkiej Izby handlowo-przemysłowej wykazuje, że 190 uprawnionych do wyboru handlujących z Brodów opłacało 1288 złr. podatku dochodowego, przeciętnie po 6 złr. 70 ct. zaś 464 uprawnionych przemysłowców z Brodów 914 złr., przeciętnie po 1 złr. 96 ct., że zatem już uprawnieni do wyboru handlujący płacą więcej podatku dochodowego, niż uprawnieni przemysłowcy. Jeżelibyśmy wzięli w rachubę ogół handlujących i przemysłowców, to różnica w opłacanych kwotach podatku dochodowego wypadałaby jeszcze więcej na korzyść stanu handlowego.

Jakkolwiek pogląd porównawczy na stosunki innych austryackich Izb handlowo-przemysłowych i zestawienie dat statystycznych nie przemawia tak stanowczo na korzyść petycyi przełożonych korporacyi rękodzielniczych we Lwowie o powiększenie liczby członków w sekcyi przemysłowej lwowskiej Izby, to jednak Wydział krajowy wyraża przekonanie, że tak względy słuszności jak i wzgląd na dobro publiczne wymagają częściowego uwzględnienia tej petycyi. Nasz przemysł zaczyna się obecnie dopiero dźwigać i w tym początkowym okresie rozwoju musi staczać ciężką walkę z wielu nadzwyczajnemi trudnościami. W takim stanie rzeczy wzgląd na dobro publiczne nakazuje zasilić reprezentacyę przemysłu w korporacyi, która w pierwszym rzędzie powołaną jest do niesienia pomocy na tem polu i w atrybucyach swoich posiada wszelkie warunki pożytecznej działalności. Wydział krajowy mniema, że tak względom słuszności jak i wskazanej powyżej potrzebie, stałoby się zadość jeżeliby sekcya przemysłowa lwowskiej Izby handlowo-przemysłowej wzmocnioną została czterma członkami z okręgu Sanockiego, Samborskiego, Żółkiewskiego i Kołomyjskiego. W ten sposób sekcya przemysłowa liczyłaby 12 członków.

Badając ordynacye wyborcze wszystkich galicyjskich Izb handlowo-przemysłowych, zrobił Wydział krajowy co do krakowskiej następujące spostrzeżenie:

Kwota podatku zarobkowego, wymagana od uprawnionych do wyboru, wynosi w okręgu lwowskiej Izby handlowo-przemysłowej 8 złr. 40 ct. co do handlujących a 3 złr. 15 ct. co do przemysłowców (§. 7. A. i B. ord. wyb.), w okręgu Izby brodzkiej 5 złr. 25 ct. co do handlujących a 3 złr. 15 ct. co do przemysłowców (§. 8. ord. wyb.), w okręgu krakowskiej Izby zaś dla miasta

Krakowa 15 złr. 73 ct. co do handlujących a 8 złr. 40 ct. co do przemysłowców, dla reszty okręgu 5 złr. 25 ct. co do handlujących a 2 złr. $62^1/_2$ ct. co do przemysłowców (§. 7. b. ord. wyb.).

Nałożenie potrójnej kwoty podatkowej na uprawnionych do wyboru z miasta Krakowa, wydaje się Wydziałowi krajowemu niesłusznem. Ordynacye wyborcze Izb handlowo-przemysłowych we Lwowie, Brodach, Pradze, Tryeście i wielu innych nie wprowadzają żadnej różnicy między wyborcami stołecznego miasta i reszty okręgu.

Jedynie ordynacya wyborcza wiedeńskiej Izby nakłada na wyborców stolicy podwójną kwotę podatkową w porównaniu z wyborcami okręgu. Krakowscy kupcy i przemysłowcy zaś muszą opłacać potrójną kwotę podatkową, ażeby uzyskać równe prawo z swoimi współzawodnikami w okręgu. A przecież różnica między przeciętną zamożnością kupców i przemysłowców Wiednia, a niższej Austryi, po części rzadko zaludnionej, rolniczej i lesistej, jest niezawodnie większa, aniżeli różnica między kupcem krakowskim a tarnowskim, lub przymysłowcem krakowskim a chrzanowskim. Słuszność tedy wymaga zniżenia kwoty podatkowej w Krakowie co najmniej na 10 złr. 50 ct. co do handlujących a na 5 złr. 25 ct. co do przemysłowców.

W ordynacyi wyborczej brodzkiej Izby handlowo-przemysłowej, Wydział krajowy nie proponuje żadnej zmiany. W rozprawie Wysokiego Sejmu nad petycyą przełożonych korporacyi rękodzielniczych we Lwowie podniesiono zarzuty przeciw postanowieniom §. 1. tej ordynacyi, gdyż wyznacza Brodom 15 reprezentantów w Izbie, a reszcie okręgu tylko 12. Na pierwszy rzut oka rozdział ten wydaje się rzeczywiście niesłusznym, ale przy bliższem zbadaniu stosunków zmiana §. 1. nie wydała się Wydziałowi krajowemu pożądaną. Ośmnaście austryacko-węgierskich Izb handlowo-przemysłowych posiada w swoich ordynacyach wyborczych podobne postanowienia. Mianowicie miasta Salzburg, Leoben, Gorycya, Roveredo, Tryest, Fiume, Zara, Spalato, Raguza, Koszyce, Budapest, Zengg, Zagrzeb, Debreczyn, Pressburg, Kronstadt, Temesvar i Essegg, wybierają do Izb handlowo-przemysłowych więcej członków, aniżeli otaczające je okręgi. Stosunek między ludnością miast Leoben, Temeszvar, Zengg, Essegg a ludnością okręgów Izb odnośnych, jest jeszcze niekorzystniejszy niż w Brodach. Znaczna liczba członków przyznana Brodom w ordynacyi wyborczej przynosi tę korzyść, że daje rękojmię regularnego toku czynności w Izbie. Nie należy bowiem zapominać o tem, że Izby handlowo-przemysłowe są ciałami funkcyonującemi cały rok, odbywającemi najmniej raz na miesiąc pełne a częściej sekcyjne posiedzenia, którym w obec znacznego zakresu działania Izb pewnie nie braknie nigdy ważnych i pilnych spraw, że dalej członkowie Izby nie pobierają żadnych dyet a odległość z niektórych okręgów obwodu od Brodów jest bardzo znaczna.

Zresztą sami wyborcy z okręgów po za Brodami położonych powodowali się przy ostatnich wyborach względami utylitarnemi i wybrali do Izby 11 mieszkańców Brodów a tylko jednego członka z Brzeżan. Samo powiększenie liczby członków z okręgów po za Brodami położonych, nie zmieniłoby w obec takiego postępowania wyborców ani ustroju Izby, ani kierunku w jej czynnościach.

Druga część na wstępie przytoczonej uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 25. kwietnia 1876, polecająca zbadanie „praktycznego zastosowania przepisów ordynacyi wyborczych, niemniej sposobu postępowania przy wyborach“, nie mogła być odrębnie traktowana i musi być uważana za załatwioną samem zbadaniem ordynacyi wyborczych.

Praktyczne zastosowanie przepisów ordynacyi wyborczych i sposób postępowania przy wyborach, mogą być albo prawidłowe, a w takim razie ordynacye wyborcze podają dostateczne wskazówki, albo nieprawidłowe i niezgodne z temi ordynacyami, a w takim razie tylko fakta stwierdzone zażaleniem kół interesowanych mogą służyć za przedmiot osobnego badania, względnie dochodzenia i śledztwa. Takich faktów nie podaje petycya przełożonych korporacyi rękodzielniczych we Lwowie, więc Wydział krajowy nie miał ani powodu, ani podstawy do spowodowania dochodzeń za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa.

Jako rezultat ścisłego, porównawczego zbadania ordynacyi wyborczych galicyjskich Izb handlowo-przemysłowych, Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi następujący wniosek:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby na podstawie ustawy z dnia 29. czerwca 1868 (Dz. u. p. Nr. 85.) spowodował zmianę ordynacyi wyborczych Izb handlowo-przemysłowych we Lwowie i Krakowie w tym kierunku, by:

1) Liczba członków sekcyi przemysłowej w lwowskiej Izbie handlowo-przemysłowej powiększoną została o czterech: przez Sanocki, Samborski, Żółkiewski i Kołomyjski okrąg wybierać się mających;

2) Kwota podatku zarobkowego, uprawniająca do wyboru członków Izby handlowo-przemysłowej w Krakowie, zniżona została co do handlujących z miasta Krakowa z 15 złr. 75 ct. na 10 złr. 50 ct., a co do przemysłowców z miasta Krakowa z 8 złr. 40 ct. na 5 złr. 25 ct. w. a.

Z Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 2. marca 1877.

**Przewodniczący:**
**Oktaw Pietruski** w. r.
Członek Wydziału krajowego.

**Sprawozdawca:**
**Dr. Józef Wereszczyński** w. r.
Członek Wydziału krajowego.

I. Alegat do L. W. kr. 25.032/76.

# Ordynacya wyborcza

## Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie,

potwierdzona rozporządzeniem Wys. c. k. Ministerstwa handlu z dnia 12. maja 1869. r. l. 9808/934, udzielona rozporządzeniem Wys. c. k. Namiestnictwa z dnia 8. czerwca 1869 l. 26681.

§. 1.

Izba handlowa i przemysłowa we Lwowie dzieli się na dwie sekcye: na handlową i na przemysłową. Do sekcyi przemysłowej należy także i górnictwo.

Izba składa się z *dwudziestu czterech* członków rzeczywistych, z których 16 należy do sekcyi handlowej a 8 do sekcyi przemysłowej.

Z liczby ogólnej rzeczywistych członków musi być 12 zamieszkałych w miejscu siedziby Izby.

§. 2.

Członkowie rzeczywiści obydwóch sekcyi wybierani są z trzech kategoryi, a mianowicie: 16 ze stanu handlowego, 2 z wielkiego przemysłu, 6 z rękodzieł i pomniejszej zarobkowości, z których odnośnie 8, 1, 3 członków w miejscu siedziby Izby zamieszkali być muszą.

§. 3.

Obwód Izby dzieli się na następujące ośm okręgów wyborczych:

1. stołeczne miasto Lwów, jakoteż okręgi polityczne Lwów, Gródek;
2. okręgi polityczne Przemyśl, Jarosław, Mościska, Jaworów;
3. okręgi polityczne Stanisławów, Bohorodczany, Nadwórna, Tłumacz, Buczacz;
4. okręgi polityczne Stryj, Dolina, Kałusz, Żydaczów;
5. okręgi polityczne Sanok, Lisko, Bircza, Brzozów, Krosno;
6. okręgi polityczne Sambor, Staremiasto, Turka, Drohobycz, Rudki;
7. okręgi polityczne Żółkiew, Sokal, Rawa, Cieszanów;
8. okręgi polityczne Kołomyja, Horodenka, Śniatyn, Kossów.

Pierwszy okręg wyborczy wybiera 9 członków do sekcyi handlowej, a 3 do sekcyi przemysłowej;

Drugi, trzeci i czwarty okręg wybierają po 1 członku do sekcyi handlowej, jakoteż do sekcyi przemysłowej; piąty, szósty, siódmy i ósmy okręg po 1 członku do sekcyi handlowej.

Wyborcy wielkiego przemysłu, w okręgu Izby tworzą jedno ciało wyborcze z miejscem wyborczem we Lwowie i wybierają dwóch członków.

§. 4.

Członkiem rzeczywistym Izby obranym być może tylko ten, kto w sobie następujące łączy warunki:

*a)* prawo obywatelstwa austryackiego;

*b)* zupełne używanie wszystkich praw obywatelskich i politycznych;

*c)* wiek najmniej lat 30;

*d)* przynajmniej aż do czasu przeprowadzenia wyborów trzyletnie samodzielne profesyjne wykonywanie przedsiębiorstwa handlowego, przemysłowego lub górniczego, albo trzyletny udział jako jawny spólnik w tych przedsiębiorstwach, albo trzyletnie kierownictwo jako naczelnik lub dyrektor akcyjnego przedsiębiorstwa handlowego lub przemysłowego, jeżeli od tego przedsiębiorstwa opłaca się podatek oznaczony w §. 7. jako cenzus do uprawnienia wyborczego;

*e)* zwyczajne zamieszkanie w okręgu Izby.

Od wykonywania czynnego i biernego prawa wyborczego, wykluczone są osoby, które wedle ustaw istniejących wykluczone są od wykonywania czynnego i biernego prawa wyborczego w gminie.

§. 5.

Członkowie rzeczywiści wybierani są na lat sześć. Połowa członków występuje kolejno według wieku służbowego, po upływie trzech lat z dniem 31. grudnia i uzupełnia się przez nowe wybory. Przy równym wieku służbowym, los rozstrzyga kolej wystąpienia. Występujący mogą być ponownie wybrani.

§. 6.

Jeżeli zachodzą takie okoliczności, któreby członka Izby pozbawiały prawa obieralności natenczas takowe powodują wystąpienie członka z Izby.

§. 7.

Wybór członków rzeczywistych odbywa się bezpośrednio. Do wyboru tego uprawnieni są tylko ci, którzy jako członkowie stanu handlowego lub przemysłowego, używają w zupełności praw obywatelskich i wykonują w okręgu lwowskiej Izby handlowej handel, górnictwo lub przemysł samoistnie, albo jako jawni wspólnicy, albo też kierują jako naczelnicy lub dyrektorowie przedsiębiorstwami handlowemi lub przemysłowemi, a w myśl końcowego ustępu §. 4. nie są wykluczeni od czynnego i biernego prawa wyboru.

Tutaj należą:

### A) Sekcya handlowa.

*W stanie handlowym* wszyscy bankierowie i wekslarze, spedytorowie, ajenci handlowi, zakłady kredytowe i asekuracyjne, przedsiębiorstwa kolejowe i żeglugi parowej, jakoteż kupcy, którzy rocznego podatku zarobkowego bez dodatków płacą 8 złr. 40 ct. i wyżej.

### B) Sekcya przemysłowa.

a) *W stanie wielkiego przemysłu* wszyscy fabrykanci, przemysłowcy lub wykonujący górnictwo, tudzież właściciele przywilejów, którzy 100 złr. rocznego podatku zarobkowego albo tej kwocie podatku zarobkowego wyrównywający podatek górniczy od jednego lub więcej przedsiębiorstw opłacają;

b) *w stanie przemysłowym* wszyscy inni przemysłowcy lub wykonujący górnictwo, którzy w powyższej kategoryi handlu i wielkiego przemysłu nie są uprawnieni do wyborów i najmniej 3 złr. 15 ct. rocznego podatku zarobkowego bez dodatków, lub tej kwocie podatku zarobkowego wyrównywający podatek górniczy opłacają.

§. 8.

Każdy wyborca wykonuje swoje prawo wyborcze do Izby w tej kategoryi, w której według cenzusu wyborczego jest podatkującym.

Jeżeli wyborca opłaca podatek w kilku kategoryach, natenczas oświadczyć ma, do której kategoryi wcielonym być pragnie, ponieważ wyborca uprawniony do wyborów w kilku kategoryach okręgu lwowskiej Izby handlowej, tylko w jednej kategoryi wybierać może.

§. 9.

Jeżeli kobiety albo osoby zostające pod opieką lub kuratelą, posiadają jakie przedsiębiorstwo, natenczas wykonywuje kierownik przedsiębiorstwa w ich imieniu prawo wyborów.

W innych zaś wypadkach prawa wyborczego przez pełnomocników wykonywać nie można.

§. 10.

Do zarządzenia i przeprowadzenia wyborów wyznacza c. k. Namiestnictwo galicyjskie *komisyę wyborczą* we Lwowie. Przewodniczącym w komisyi wyborczej jest komisarz mianowany przez ministra handlu.

Komisya wyborcza składa się z jednego członka lwowskiej Rady gminnej, czterech członków rzeczywistych Izby handlowej i prowadzącego pióro.

Komisya wyborcza sporządza na podstawie prowadzonych przez Izbę spisów *listy uprawnionych do wyborów*, które do wniesienia możebnych reklamacyi z oznaczeniem na to terminu 14. dniowego, tak w Izbie handlowej we Lwowie, jakoteż u wszystkich starostw okręgu Izby jawnie złożonemi będą.

Listy uprawnionych do wyborów zawierać mają następujące rubryki: Imię, zatrudnienie, okręg wyborczy, miejsce zamieszkania uprawnionego do wyborów, podatek zarobkowy bez dodatków, uwaga.

Reklamacye rozstrzyga komisya wyborcza i oznajmia reklamantom orzeczenie swoje. Ona sprostowuje następnie listy wyborców, wydaje na podstawie tych list karty legitymacyjne, jakoteż kartki do głosowania, i rozseła takowe uprawnionym do wyborów wraz z rozpisaniem wyborów, które zawiera liczbę i kategoryę obrać się mających członków, jakoteż dzień i godzinę wyborów.

§. 11.

Wybór odbywa się jawnie, a to według woli wyborcy albo przez ustne głosowanie, albo przez osobiste oddanie przed komisyę wyborczą wypełnionej kartki do głosowania, albo też przez nadesłanie do komisyi wyborczej podpisanej przez wyborcę kartki do głosowania wraz z kartką legitymacyjną.

Każda klasa (kategorya §. 7.) handlowa i przemysłowa wybiera odrębnie przypadającą jej liczbę członków do Izby.

Głosów różnych kategoryi wyborczych skupiać nie można.

Wybory stanu handlowego i przemysłowego odbywają się w przerwach oznaczonych przez komisyę wyborczą.

Kto w dotyczących kategoryach jest obieralnym i względnie największą ilość głosów otrzyma, ten uznanym będzie za obranego.

W razie równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez jednego członka komisyi wyborczej.

Wszystkie do komisyi wyborczej należące orzeczenia są stanowcze.

Skutek wyborów ogłasza urzędownie komisya wyborcza.

§. 12.

Każda kartka do głosowania zawierać ma imiona osób, na których wyborca głosuje, z dokładnem oznaczeniem kategoryi, i tylko w liczbie oznaczonej przez komisyę wyborczą. Mylnie wypełnione kartki do głosowania są nieważne.

Kartki do głosowania, jakoteż wszystkie inne podania wyborców do komisyi wyborczej, nie podlegają opłacie pocztowej, jeżeli na adresie jest wyrażonem: „w sprawach wyborów do lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej“.

§. 13.

Komisya wyborcza zawiadamia wybranych członków o ich wyborze. Jeżeli w przeciągu ośm dni, licząc od dnia wykazanego osobistego zawiadomienia, nienadeszło od wybranego do komisyi wyborczej oświadczenie względem przyjęcia wyboru, wtedy w miejsce jego będzie ten uważany za obranego, kto po nim *w tej samej kategoryi* najwięcej otrzymał głosów.

Wybrani członkowie mają być z oznaczeniem ich kategoryi wykazani przez komisyę wyborczą ministrowi handlu w drodze politycznej władzy krajowej.

Po ukończeniu wyborów i po przyjęciu wyborów ze strony wybranych, złożone być mają akta wyborcze w Izbie handlowej.

§. 14.

Jeżeli przez śmierć, wystąpienie lub wydzielenie, zawakuje jedno lub więcej miejsc na członków przy Izbie handlowej i przemysłowej, wtedy powołuje Izba tych na członków rzeczywistych, którzy przy ostatnich wyborach, po pierwszych obranych najwięcej otrzymali głosów.

Przy równej ilości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez jednego z członków Izby.

Powołani w ten sposób członkowie urzędują tylko do najbliższego okresu wyborczego.

II. Alegat do L. W. kr. 25.032/76.

# Ordynacya wyborcza

## Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie.

Na mocy ustawy z dnia 25. czerwca 1868 (Dz. u. p. z dnia 29. lipca 1868 XXXIV N. 85) i zatwierdzenia przez c. k. Ministerstwo handlu z dnia 11. czerwca 1873 r. Nr. 17451, obowiązuje co do Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie następująca Ordynacya wyborcza:

§. 1.

**Podział Izby na sekcye.**

Izba handlowo-przemysłowa w Krakowie podzielona jest na dwie sekcye: handlową i przemysłową; do ostatniej należą także sprawy górnicze.

§. 2.

Izba składa się z 24 rzeczywistych członków mianowicie: sekcya handlowa z 14 a sekcya przemysłowa z 10 członków.

Członków sekcyi handlowej wybierają osoby, trudniące się handlem; członków zaś sekcyi przemysłowej, osoby trudniące się przemysłem.

§. 3.

**Okręgi wyborcze.**

Cały okrąg Izby dzieli się na dwa okręgi wyborcze, z których pierwszy obejmuje powiaty polityczne:

1. Kraków, 2. Chrzanów, 3. Biała, 4. Żywiec, 5. Wadowice, 6. Myślenice, 7. Wieliczka, 8. Bochnia, 9. Brzesko, 10. Limanowa, 11. Nowytarg, 12. Nowy Sącz;

drugi zaś, powiaty należące do okręgu Tarnowskiego, jako to:

1. Tarnów, 2. Pilzno, 3. Ropczyce, 4. Rzeszów, 5. Łańcut, 6. Dąbrowa, 7. Mielec, 8. Tarnobrzeg, 9. Nisko, 10. Kolbuszowa, 11. Grybów, 12. Gorlice, 13. Jasło.

Trudniący się handlem wybierają w pierwszym okręgu wyborczym na 14 członków sekcyi handlowej: 8, a w drugim okręgu 6 członków.

Trudniący się przemysłem wybierają na 10 członków sekcyi przemysłowej w pierwszym okręgu 4 a w drugim 6 członków.

Z całej liczby 24 rzeczywistych członków muszą przynajmniej 12 stale zamieszkiwać w Krakowie.

§. 4.

**Kto może być wybranym.** *(Prawo wyborcze bierne.)*

Na rzeczywistego członka Izby ten tylko wybranym być może, kto następne kwalifikacye posiada:

*a)* prawo obywatelskie austryackie;
*b)* pełne używanie wszystkich praw cywilnych i politycznych;
*c)* skończonych lat 30 wieku;
*d)* musi stałe mieszkanie swoje mieć w okręgu Izby handlowej krakowskiej i posiadać przynajmniej od lat 3 warunki wymagane po tych, co mają czynne prawo wybierania.

§. 5.

**Czas urzędowania.**

Członkowie Izby wybrani są na sześć po sobie idących lat słonecznych, wszakże połowa członków co trzy lata ustępuje w dniu 31. grudnia, według starszeństwa służby; a w razie równego czasu służby według wypadku losowania. W ich miejsce zaś nowy wybór nastąpi.

Występujący mogą być napowrót wybrani.

§. 6.

**Wystąpienie przed upływem czasu urzędowania.**

Każda zachodząca co do osoby członka okoliczność, któraby go przy wyborach od powołania do Izby była wykluczała, pociąga również za sobą wystąpienie jego z Izby.

Każdy nadto rzeczywisty członek Izby może być zmuszony do wystąpienia z Izby, jeżeli wyrokiem Izby handlowo-przemysłowej, wydanym skutkiem zawiązania się jej jako sądu koleżeńskiego przynajmniej większością głosów wszystkich członków do składu Izby należących, winnym uznany będzie uderzającego zaniedbania swych obowiązków.

§. 7.

**Prawo wybierania.** *(Prawo wyborcze czynne.)*

Wybieranie członków Izby następuje przez bezpośrednie wybory. W ogólności tym tylko służy prawo do wybierania, którzy w czasie wyboru:

*a)* używają bez ograniczenia wszelkich praw cywilnych;
*b)* w okręgu Izby bądź na własną rękę bądź jako jawni spólnicy takie przedsiębiorstwo handlowe, przemysłowe lub górnicze prowadzą, od którego co do handlu: w Krakowie

rocznie najmniej 15 złr. 75 ct., a w innych miejscowościach okręgu rocznie najmniej 5 złr. 25 ct. w. a., co do przemysłu zaś w Krakowie rocznie najmniej 8 złr. 40 ct. w. a. a w innych miejscowościach okręgu rocznie najmniej 2 złr. 62½ ct. w. a. tytułem podatku zarobkowego opłacają.

W szczególności należą do tego:

*aa)* Z stanu handlowego: bankierowie i wekslarze, wszystkie protokołowane albo też książek handlowych używające handle hurtowe i drobne, przedsiębiorstwa zabezpieczeń lub przesyłek, tudzież kolei żelaznych i żeglugi parowej, lub właściciele statków wodnych.

*bb)* Z stanu przemysłowego: wszystkie ukoncesyonowane lub uprzywilejowane fabryki lub przedsiębiorstwa przemysłowe, wszystkie, bądź to od władzy górniczej bądź od politycznej ukoncesyonowane zakłady hamerń lub hut, górnictwo, budownictwo i stawiania statków wodnych.

§. 8.

**Wykonanie prawa głosowania przez pełnomocnika.**

Zakłady przemysłowe, fabryczne, towarzystwa handlowe i akcyjne wykonują prawo głosowania przez naczelnika lub pierwszego dyrektora. Jeżeli przedsiębiorstwo jest w wyłącznem posiadaniu niewiasty albo też osób, będących pod opieką lub kuratelą, wykonuje w ich imieniu prawa wyboru prowadzący przedsiębiorstwo. Wykonywanie prawa wyboru przez pełnomocnika w wszystkich innych wypadkach, prócz wyliczonych, nie ma miejsca.

§. 9.

**Wzbronienie udziału w różnych wyborach przez tego samego wyborcę.**

Każdy wyborca przy jednym i tym samym wyborze głosować może tylko raz i tylko do jednej sekcyi, to jest albo jako kupiec, albo jako przemysłowiec. Podwójne używanie tego prawa pociąga za sobą nieważność wszystkich głosów tegoż wyborcy.

Kto posiada więcej przedsiębiorstw, z których każde dawałoby mu prawo głosowania do innej sekcyi, wybiera tylko do tej, do której główne jego przedsiębiorstwo należy.

§. 10.

**Komisya wyborcza.**

Do bezpośredniego przeprowadzenia wyborów postanawia się komisyę wyborczą w Krakowie. Przed nią odbywają się wybory członków Izby.

Komisya ta składa się z komisarza, wyznaczonego do tego jako przewodniczącego przez ministra handlu, z członka Rady miasta Krakowa, trzech członków Izby handlowo-przemysłowej i z trzymającego pióro.

§. 11.

**Spisy wyborców.**

Komisya wyborcza sporządza na zasadzie rejestrów przez Izbę handlowo-przemysłową utrzymywanych, spisy wyborców, i dozwala każdemu przeglądać je jawnie, wyznaczając termin nieprzekraczalny dwóch tygodni do wniesienia rzekomych reklamacyi.

Po tym terminie komisya wyborcza rozstrzyga reklamacye i zawiadamia reklamujących o swem orzeczeniu.

Przysługujące komisyi wyborczej orzeczenia są stanowcze.

§. 12.

**Ogłoszenie dnia wyborów.**

Po tej czynności sporządza komisya wyborcza sprostowany spis wyborców, wydaje na podstawie tegoż legitymacye i zapełnić się mające karty głosowania, przesyłając takowe wyborcom wraz z ogłoszeniem wyboru, zawierającem oznaczenie liczby i kategoryi członków wybrać się mających, jakoteż dzień i godzinę wyborów.

§. 13.

**Wybór i ogłoszenie wyniku.**

Wybór odbywa się jawnie, a to według woli wyborcy albo ustnie, wymienieniem przed komisyą wyborczą liczby osób, na które wyborca głosuje, albo pisemnie bądź to przez osobiste złożenie przed komisyą kart głosowania nazwiska zawierających i stosownie zapełnionych, bądź też przez nadesłanie do komisyi wyborczej tak zapełnionych i przez wyborcę własnoręcznie podpisanych kart głosowania.

Legitymacya winna być okazaną przy ustnem głosowaniu, przy pisemnem zaś załączoną wraz z kartą głosowania.

Każda karta głosowania, pod rygorem jej bezzwłocznego unieważnienia, winna zawierać dokładnie imię i nazwisko, tudzież miejsce zamieszkania tych osób, na które wyborca głosuje; tudzież sekcyi, do której się ten wybór odnosi.

Do każdej sekcyi wybiera się odrębnie przypadającą nań liczbę członków Izby.

Niewolno skupiać głosów wyborczych, do różnych sekcyi należących.

Jako wybrany uważany jest ten, kto będąc wybieralnym otrzyma stosunkowo największą ilość głosów.

Po skończonych wyborach komisya wyborcza ogłasza wynik wyborów.

§. 14.

**Przyjęcie wyboru.**

Wybrani członkowie zawiadomieni zostają przez komisyę wyborczą o przypadłym na nich wyborze. Jeżeli w 8 dniach po doręczeniu im osobiście zawiadomienia nie nadeszlą do komisyi wyborczej oświadczenia swego, iż wybór przyjmują, jako wybrany uważany będzie zamiast

nich ten, co po nich w tej samej sekcyi i w tym samym okręgu wyborczym najwięcej otrzymał głosów.

Komisya wyborcza podaje nazwiska wybranych członków z wymienieniem sekcyi i okręgu wyborczego na ręce c. k. Namiestnictwa galicyjskiego do wiadomości Ministerstwa handlu; akta wyborcze zaś odsyła do Izby handlowo-przemysłowej w Krakowie.

§. 15.

**Uzupełnienie się Izby. — Los.**

W razie śmierci albo wystąpienia jednego lub więcej członków, Izba powołuje do grona swego tych jako członków, co przy ostatnich wyborach w tej samej sekcyi i w tym samym okręgu wyborczym po ubyłych najwięcej mieli głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga los, przez jednego z członków Izby wyciągnięty.

Aleg. III. do L. 25032/76

# Wahl-Ordnung

## der Brodyer Handels- und Gewerbekammer.

§. 1.

Die Handels- und Gewerbekammer besteht aus 27 Mitgliedern. Sie zerfällt in die Handels- und Gewerbesection, in welch' Letztere auch die Angelegenheiten des Bergbaues gehören. Die Handelssection besteht aus 18 Mitgliedern, von denen 10, — die Gewerbesection aus 9 Mitgliedern, von denen 5 — in der Stadt Brody sesshaft sein müssen.

Die Stadt Brody wählt 15, und zwar 10 Mitglieder aus dem Handels- und 5 aus dem Gewerbestande.

Die Bezirke: Brody, Kamionka strumiłowa und Złoczów wählen 3, nemlich 2 Mitglieder aus dem Handels- u 1 Mitglied aus dem Gewerbestande.

Die Bezirke: Brzeżan, Bóbrka, Podhajce, Przemyślany und Rohatyn wählen 3 Mitglieder: 2 aus dem Handels- und 1 Mitglied aus dem Gewerbestande.

Die Bezirke: Tarnopol, Skałat, Trembowla und Zbaraż wählen 3 Mitglieder nemlich 2 vom Handels- und 1 Mitglied vom Gewerbestande.

Die Bezirke: Borszczów, Czortków, Husiatyn und Zaleszczyki wählen 3 Mitglieder, 2 vom Handels- und 1 Mitglied vom Gewerbestande.

§. 2.

Die Kammer erneuert sich alle 6 Jahre, indem nach Ablauf von 3 Jahren am 31. Dezember abwechselnd die grössere (14) und die kleinere (13) Hälfte der Mitglieder nach der Anciennität im Dienste, oder — wo diese gleich ist — durch das Loos ausgeschieden wird.

Die Austretenden können wieder gewählt werden.

§. 3.

Zum Zwecke der Wahlvornahme verfasst die Handelskammer auf Grund der von ihr geführten Repartitionsregister die Verzeichnisse der Wahlberechtigten jener Kategorien und Bezirke, in denen die Wahlen vorzunehmen sind.

§. 4.

Die Listen der Wahlberechtigten werden der Wahlcommission übergeben und von dieser unter Festsetzung einer Fallfrist von 14 Tagen zur Einbringung allfälliger Einsprüche öffentlich aufgelegt.

§. 5.

Zur Einleitung und Durchführung der Wahlen wird in Brody eine Wahlcommission durch die politische Behörde bestellt, den Vorsitz in der Wahlcommission führt ein vom Handelsminister ernannter Commissär. Die Wahlcommission besteht aus Einem Mitgliede des Gemeinderathes von Brody, aus den Vertretern der Brodyer Handels- und Gewerbekammer und aus einem Schriftführer.

§. 6.

Die Wahl geschieht öffentlich, beginnt und schliesst zu den bekannt gemachten Stunden.

§. 7.

Die beiden Sectionen (Handels- und Gewerbestand) wählen gesondert die auf sie entfallende Mitgliederzahl aus ihrer Mitte.

§. 8.

Wahlberechtigt sind:

Jene Mitglieder des Handels- und Gewerbestandes, welche im Vollgenusse der bürgerlichen Rechte sind, im Bezirke der Kammer eine Handlung, ein Gewerbe oder einen Bergbau selbstständig oder als öffentliche Gesellschafter betreiben und jene Personen, welche als Vorstände oder Direktoren commerzielle oder industrielle Actienunternehmungen leiten, wenn sie eine Erwerbesteuer von mindestens 5 fl. 25 kr. aus einem im Kammerbezirke bestehenden Handelsgeschäfte oder eine Erwerbesteuer von mindestens 3 fl. 15 kr. aus einer Gewerbeunternehmung, oder eine dem letzterwähnten Erwerbsteuerbetrage gleichkommende Massengebühr von einem Bergbau im Kammerbezirke entrichten.

Als wirkliche Mitglieder können jene Mitglieder des Handels- und Gewerbestandes gewählt werden, welche österreichische Staatsbürger und mindestens 30 Jahre alt sind, ihren regelmässigen Wohnsitz im Kammerbezirke und seit mindestens 3 Jahren die Erfordernisse für das active Wahlrecht haben.

§. 9.

Ausgeschlossen aus der Berufung zur Wahl sind Personen, welche nach den bestehenden Gesetzen von der Ausübung des Wahlrechtes in der Gemeinde ausgeschlossen sind.

§. 10.

Die Wahl geschieht öffentlich, und zwar nach dem Willen des Wählers, entweder durch mündliche Abstimmung oder durch persönliche Abgabe der Stimmzettel unter Beibringung der Legitimationskarten vor der Wahlcommission, oder durch Einsendung der vom Wähler unterschriebenen Stimmzettel, unter Anschluss der Legitimationskarte.

§. 11.

Wenn Frauen oder solche Personen, die unter Vormundschaft oder Curatel stehen, in Alleinbesitze eines Geschäftes sich befinden, so übt das Wahlrecht in ihren Namen der Geschäftsleiter.

§. 12.

Personen, die in mehreren Categorien des Kammerbezirkes wahlberechtigt sind, können nur in Einer derselben das Wahlrecht ausüben.

§. 13.

Jede Section wählt selbstständig die auf sie entfallende Anzahl von Mitgliedern in die Kammer. Eine Cumulirung der Stimmen aus den beiden Sectionen findet nicht statt.

Wer für die bezügliche Cathegorie wählbar ist und die relativ meisten Stimmen bei der Wahl erhält, erscheint als gewählt.

Bei gleicher Stimmenzahl entscheidet das Loos zwischen den Candidaten. Hat sich die Wahlcommission gegen die Zulassung desjenigen Individuums ausgesprochen, welches die meisten Stimmen hat, so rückt jenes vor, welches die nächstmeisten Stimmen erhalten.

Alle der Wahlcommission zustehenden Entscheidungen sind endgiltig.

§. 14.

Das Resultat der Wahl ist Seitens der Wahlcommission bekannt zu machen und die Gewählten aufzufordern, binnen 8 Tagen die Annahmserklärung abzugeben.

§. 15.

Ist binnen 8 Tagen, vom Tage der ausgewiesenen persönlichen Verständigung an gerechnet, vom Gewählten eine Erklärung bei der Wahlcommission nicht eingelangt, so wird derjenige als gewählt angesehen, welcher nach ihm in derselben Cathegorie die meisten Stimmen erhalten hat. Besitzen die Nächstgewählten nach dem Ausspruche der Wahlcommission nicht die im Gesetze vorgeschriebene Qualification, so hat binnen 14 Tagen auf Grund der früheren Wahlliste eine Neuwahl für die in der betreffenden Section noch erforderlichen Kammermitglieder stattzufinden.

§. 16.

Die gewählten Mitglieder werden unter Angabe ihrer Section von der Wahlcommission im Wege der politischen Landesbehörde dem Handelsministerium angezeigt.

Die Wahlacten werden von der Wahlcommission nach beendigtem Wahlgeschäfte an die Handels - und Gewerbekammer in Brody geleitet.

**Sprostowanie.** Na 5 stronie sprawozdania w 15 wierszu od góry opuszczono po słowach: w Czerniowcach, dodatek: (9 : 8).